

Te hozod a reménységet,
Te adsz hitet énnekem,
Te hangolod imádsággá
Este-reggel énekem.
Benned élve elfelejtjük,
Hogy elmulunk — elveszünk,
Az öröklét szent eszméjén
Andalognak szellemünk.

HALÁSZ DEZSŐ.

A PELESKEI NÓTÁRIUSNAK FELESÉGÉ- HEZ IRT LEVELEI.

XXIV. Levél.

(Utóírások. — Vasúti ebédek és a konduktor kürtje. — Adoma Triller úrról. — Érsekújvár, azon nevezetességek, melyek vannak, és melyek nincsenek. — Czuczor születéshelye. — Az újvári kódex. — Bajcs. — Mi haszna van a krónolinnak? — A zsidók háza szombaton és a telegráf. — Bagotta. — Ó-Gyalla. — Kiket láttam és kiket nem láttam Ó-Gyallán? Jókai Mór háza. — Egy derék magyar úri ház.)

Szalmaözyegy feleség!

Beléjutottam az útíráshoz, mint Pilátus a krédóba és a magyok írók a naptárfabrikációba, s ha azok védelmezhetik a maguk kalendáriumait, szeretném tudni, miért ne védjem én a magam útírást? — Igenis, drága feleség! én olvastam már kalendáriumokat, melyekben az ünnepsapok nem valának vörös betűkkel nyomtatva, (alkalmasint, mert a vörös betűk mind a Szereltem könyvébe mentek), és olvastam útírástokat illetően címeikkel, péld. „Kirándulás a Svábhgyeire,“ — „Három nap Tétényben,“ — „Úti kalandok Pesttől Soroksárig“ és „Vázlatok a frankfurti — nem népről, hanem — kolbászkákról,“ — miért ne írhatóék hát én is útírást, melyben minden másról többet beszélhetek, mint útamról?

Miként utolsó levelemben mondtam vala, Érsekújvárra szerencsésen megérkeztem, s mély fájdalommal töltte el keblemet az a bánatos muzsika, melylyel a derék újvári cigányok egész ebéd ideje alatt oly szívzaggató módon marcangolták a fuleket. Annyi trombita és bombardon van ebben a kis bandában, hogy ki lehetne velük a Bakonyból minden szegény legényt ijeszteni.

Feleség! kuruc egy ebédet ettem én ebben a vasúti fogadóban s csak az ellenségeimet kívánnám vele megtraktálni, tudom istenem, hogy sohasem jönnének a házamhoz! No, de sokféle a gusztna, mert több szomszédországi atyafi nagyon jóízűen falatozott belőle, a ki pedig a mi zsíros ételeinktől nem csömörlik meg. Nem is akarom én fogadósom szemére háyni ezt vagy azt, de nem hallgathatok el egy kis adomást, mely egy másik, ilyenféle ebédlőben történt.

Egy hosszuhaja tisztességes úr, ki minden vagyonát a torkában hordta, azaz vigénekeléssel kereste

keserű kenyerét, jól evett ivott a vasúti fogadóban, a lokomotivumon már harmadszor fújták meg a kár. tól,*) midőn felkiált:

— Mondgyó! (magyarul: istenem!) A tárcám a téli rokkomban hagytam!

— Vegye ki hát belőle, — viszonzá a fogadó.

— Igen, de rokkomat a vaggonban hagytam, csak a köpönyegemet rántottam magamra, mire pedig a tárcámért a kocsira s ismét vissza akarnék menni, a vonat elindul. De bizik ön hitelembe?

— Mindenesetre uram!

— Hát jegyezze fel az ajtóra, mennyivel tartozom.

— Hogy hívják önt uram?

— Triller Zephirin vagyok, szolgálatjára a reuss-schleissi udvari operától.

A kocsmáros felírta a nevet az ajtóra s alája a tartozó összeget, mire a művész ijedten kiáltott fel:

— Az istenért, mit tesz ön, hiszen ezt akárki olvashatja!

De a kocsmáros fogta a művész köpönyegét s az ajtóba vert szögbe, az írásfőle akasztotta.

— Hát ez micsoda dolog?

— Nos, hogy senkise olvassa az ön adósságát, míg ön azt kifizeti, addig itt lesz köpönyegével letakarva.

Triller Zephirin még az első stációról küldötte meg tartozását.

Érsekújvár hajdan, mikor még Apaffi Mihály Erdélyország fejedelme ő nagysága is eljött falai alá, kihuzván az ő fényes damaskusi kardját s megmutatván azt a várbelieknek, mire azok azt mondák vala, hogy szép szép a cél, de meg nem rettenének, — igen híres neves egy lokalitás volt, de ma már csak jelentéktelen, penzióba vonult mezővároska. Leírnám én itt neked a várost, hogy mie van s mie nincs, de mit érdekel az téged asszony. Emondanám például, hogy van mintegy 7—8000 lakosa, de nincs reáliskolája, volt gymnaziuma, s idővel lesz jó kiválgitása. Van igen szép piaza és jó hírben álló vásárai, takarékpénztára, meg két kávéháza, de nincs kaszinója, van parochiája, jó nagy két temploma s franciskánus kolostora, de nincs egyetlen csinos épület: van kevés de csinos leánya és sok zsidaja. Szellemi élete igen pangó, s ennek nagy részint a műveltebb férfi ifjúság hiánya, legalább nem állandóan itt tartózkodása az oka, mert ez jobbra hivatalnokok és gazdaszisztekből állván, nem sokat törődnek interim-lakhe-

*) Mikor először hallottam a konduktort így kürtölni s messziről láttam, hogy valami csoport futva fut ezen hangra azokba a távulból ólagnak látszó úttiszerszámokba (mint hogy sem hirtő, sem szekei formájuk nincsen) azt hittem, hogy holmi állieriai kereskedők a debreceni eleven nyers produktumot hívják össze, melyet most vásároltanak, s csak később vettem észre ebből tévedésemot, mert ámbár az ebéd utolsó falatja még szájjában lévén a kérdéses eleven portékáknak, mindegyik hamisult, de a nyakukba akasztott sálak, plédok, s a fejükön levő asztráln és skót süvegek arról tanúskodának, hogy ezek emberek lennének. A civilizáció érdekében tehát az embereknek kürtszóvali összeretelését megiszámetendősnek tartom.

lyük felvirágzásával. Az idegen 15 perc alatt, mely időközben a várost keresztül kasul kocsikázza, megismerheti Érsekújvárt.

Érsekújvárnál mindenesetre megemlítendő, hogy köztisztelő- és szeretetben álló tudósunk, Czuczor Gergely, a kinek egynémely versét te is zengedeztetted drága hitestárs, ennek szomszédságában, Andód nevű helységben született, s később az újvári iskolában kezdett tanulni. Azonban fájdalom, némo proféta in szua pátria, mert mikor itt egy Czuczor nevű derék ostorforgató embert kérdeznék:

— Nos atyafi, tudja-e, hogy mi az az andódi Czuczor mostanság?

— Hallottam róla valamit, hogy afféle könyvnyomtató ember légyen Pesten, — nyertem feleletül.

Továbbá innen került ki az a híres Érsekújvári Codex, melyet a klastrom egyik igen érdemes pátere fedezett föl, s mely régi magyar nyelvemlékeink közt szép helyet foglal el.

Végre, igen jeles mű ama tizenhárom keréken forgó malom, mely az egész Nyitra vizét elfogja, s melyet romjaiból, úgy emlékszem, hogy Rudnai kárdinális emeltetett föl.

A Magyarországon Farkas Nándor úr által felállított első cigányiskoláról, melyet már sokat emlegettek, hallgatók, csak azt kell tudnod adnom, hogy onnan két kitanult leány került ki, kiket aztán egy előkelő igen jeles delfin fogadott szolgálatába.

Érsekújvárból pompás fasor közt visz az út Komárom felé, mely azonban már a primaciális, Bajcsanak nevezett kolóniánál megszűnik. E helyen sok jó napot töltöttem, s nagy örömmel hozzá szólanék a gazdaságmódrhoz, hogy miképen manipuláltatik az ezen a jó darab áldott földön, de igen rég ideje, hogy Nagy-Peleskéről elszakadtam, s azóta mindenféle cséplő-, rostáló-, vető-, kazalozó- s szecskavágómasinát látok, a melyek, mióta a szép mesterségek re adtam magamat, nem az én kapizscenciámnak valók. Jártomban keltemben annyit azonban mégis hallottam, hogy a gyümölcsös kertekben hernyók ellen krinolinokkal borítják be a facsemetéket, s hogy a dinnyét szokták üveggarang alá rejtetni, s hogy eddigelé a cséplőgépeket nem nagyon merik használni, tartva a napszámos nép bosszujától, mely így kenyérkeresetének egyik jelentékeny ágától elesnek.

Még egy furcsa dolgot kell elmondanom. Tudod azt feleségem, hogy a zsidónak az írás parancsa szerint házát nem szabad elhagynia szombat napon. Mivel pedig az írás szerint ház az, mely minden oldalról be van kerítve, azért nálunk saluhelyeken, hogy mégis ki-mozdulhassanak, körülvették vala hajdan dróttal, vagy spagétával a falut s így jártak keltek intramuros. Ezen rövid utamon pedig mindenfelé láttam magas léceken ilyen drótokat, s elejénte azt hittem, hogy atyámfi az Izraelben egész vármegyét tette nek házukká, s csak később tudtam meg, hogy ez ama nevezetes telegráf, melyet a n-i parasztok annyira megbámultak, míg végre a velük volt kántor kisütötte, hogy az drótpósta.

— Hát már aztán hogy küldik azon a levelet? — kérde az egyik.

— Hm; felelt a kántor, — nem is levelet küldenek azon, hanem a hová irnivalójuk van, azt egymásnak villámlással írják meg rajta.

— Villámlással?! Ejnye! hogy nem félnek a mennykűtől. Ösztég nem tudná kelmed, miféle léhűtő találta már ezt is ki?

— Miféle? hát bizonyosan valami francia, vagy anglus. Tudja kigyelmed, hogy ilyesmi okos embertől ki nem telik!

Bagotta, melyet az Ordódy-familia bir, s Ó-Gyalla egymás tőszomszédságában fekszenek. Ó-Gyallán befordulék Dalmady Sámuel úr derék házához, hol jól esett szívemnek az a magyar vendégszeretet, melylyel fogadtattam.

Ó-Gyallán a húsvétokkor valóságos kis olympus volt, mert oda gyülekeztenek a poéták szép számmal. Dalmadyéknál ismerém meg Győzőnek derék kis hugát, kinek kedves női szenteségét legelsőben is verseiből ismertem meg: ugyanazon való érzés van egész lényén, mely verseiben. Mint hallottam, szintén e házban volt előttem Győri Vilmos, kit nagyon szerettemélő, vig, társaságba való fiatal embernek mondanak, pedig én afféle mészó tamburint pöngető török poétának gondoltam a Napkeletbe írt Szép Guzlája, Rózsa és csaló gánya és Fekete tője után. Nagyon sajnálom, hogy meg nem ismerkedhetem vele vele.

Szinte kevés nappal előttem fordult meg Ó-Gyallán Sárossy Gyula, Vass Gereben, Szelestey László és Tomori Anasztáz, kik mindannyian a Konkoly-Thege családnál szállottanak meg, mely háznak asszonya egyike a legderekből magyar nőinknek. Nagyon szeretném neked édes feleségem ezen író urak és úri írók kinézését lerajzolni, de véghetetlen sajnálkozásomra csak Szelestey urat mutatták meg nekem egyszer egyik nemzeti színházi páholyban, kit a partérről — gyöngye látású vén ember létemre szemügyre szinte nem vehettem.

Ó-Gyallán több derék és szép árila van nyirott francia és bozontos angol kertekkel, de mely legjobban megragadá figyelmemet, az Jókai Mórnak testvérevel közösen birt háza, Dalmadiékkal szemközt, melyet, mint hallom, Győri Vilmos is rajzola. Ecco! a szög hát végre kibúvik a zsákból, még sem vagyok ti magyar írók oly szegények, melyeknek magatokat érzékeny gasztriókban mondjátok.

De gyertyám beléégett a tartóba, azért a viszontlátásig!

Nagyajtai Zajtai István
N. L.

LEVELEZÉS.

BUKUREST. — (Magyar olvasóegyletünk gyűlése.) Ma egy hete tartotta fél éves Hunniának második népes közgyűlését, melyet elnökünk korszerű beszéddel nyitott meg. Elmondta azon buzgó